

รายงานสถานการณ์ทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๑ (มกราคม – มีนาคม)

นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

รายงานสถานการณ์ทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รายไตรมาส ปี 2561 (มกราคม - มีนาคม)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมีนาคม 2561

สถานการณ์ทางสังคมภาพรวม

- สังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แนวทางการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนไปจากการใช้อุตสาหกรรม นำการผลิตมาเป็นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และเทคโนโลยี ครอบครัวยุคใหม่มีขนาดเล็กลง และมีรูปแบบครอบครัวใหม่ๆเกิดขึ้น มีความเหลื่อมล้ำเรื่องรายได้ และการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในปี 2564 คือ มีผู้สูงอายุ 20% ของจำนวนประชากร ทำให้การพัฒนาประเทศไทยต้องเน้นให้เกิดความสมดุล เพื่อการพัฒนาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน
- สถานการณ์คนพิการ คนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1.9 ล้านคน พบคนพิการที่อยู่ในวัยแรงงาน ร้อยละ 49 มาตรการสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้แก่ การส่งเสริมการจ้างงานคนพิการ ในหน่วยงานของรัฐและสถานประกอบการ สนับสนุนการกู้ยืมเงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมถึงการจัดบริการแท็กซี่ และมอเตอร์ไซด์เพื่อคนพิการ สำหรับอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตอิสระในสังคม
- สถานการณ์ผู้สูงอายุ ปัจจุบันมีผู้สูงอายุประมาณ 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งหนึ่งในสามของผู้สูงอายุ มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนอาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียว มากถึงร้อยละ 10 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง การขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับนวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุครอบคลุมใน 5 มิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติสุขภาพ มิติสภาพแวดล้อม และมิติเทคโนโลยี นวัตกรรม

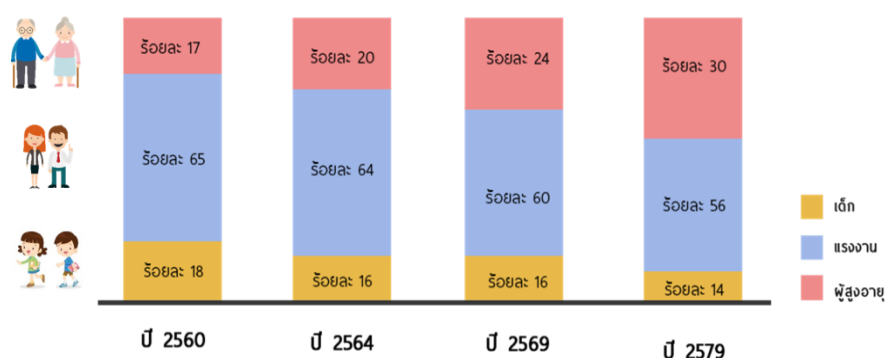
- ปัญหาความยากจน จากสถิติการให้บริการศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 ที่มีสูงถึง 643 ราย โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก รายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีงานทำ ไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพ และมีภาวะหนี้สิน
- ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 83.6 ของความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เป็นความรุนแรงในครอบครัว โดยกว่าร้อยละ 55.5 เป็นความรุนแรงทางร่างกายที่ผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.5 เป็นผู้ชาย
- สถานการณ์เด็กและเยาวชน การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของเด็กไทย อายุต่ำกว่า 15 ปี และเกิดกับกลุ่มเด็กอายุ 5 - 9 ปี มากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 5 จังหวัดแรกที่มีจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุด ได้แก่ นครราชสีมา อุบลราชธานี สุรินทร์ ศรีสะเกษ และสกลนคร อุบัติเหตุบนท้องถนนในเด็ก ปี 2561 ข้อมูลจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และช่วงอายุ 15 - 19 ปี มีสถิติอุบัติเหตุรวมกันสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับวัยอื่น ๆ สำหรับสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุที่สำคัญในเด็กและเยาวชน คือ การไม่สวมหมวกนิรภัยขณะนั่ง/ขับขี่รถจักรยานยนต์ และการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ภัยจากเทคโนโลยีเป็นภัยเงียบที่รุนแรง

ส่วนแรก : สถานการณ์ทางสังคมทั่วไป

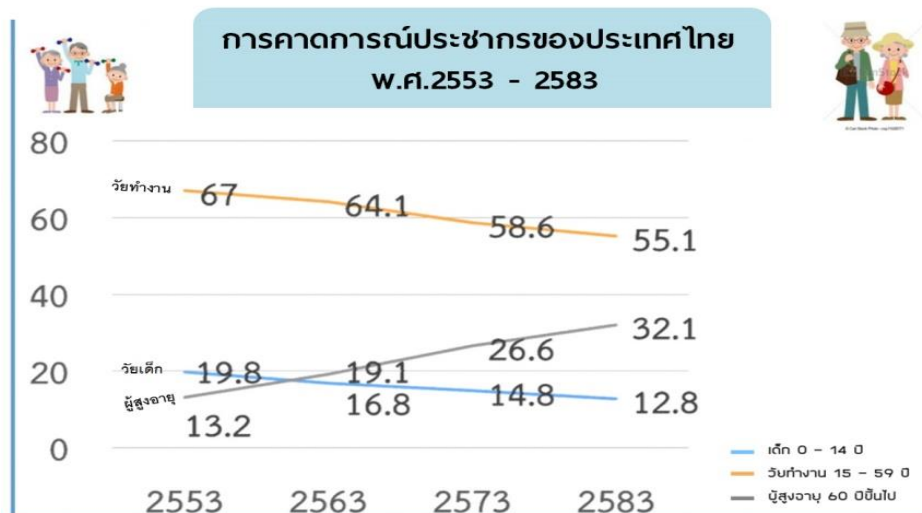
ข้อมูลประชากรทั่วไป

ประเทศไทยมีประชากรจำนวน 66.18 ล้านคน เป็นเพศหญิง 33.72 ล้านคน เพศชาย 32.46 ล้านคน มีจำนวนครัวเรือน 25.7 ล้านครัวเรือน จำแนกเป็นเด็ก 13.17 ล้านคน เยาวชน 7.49 ล้านคน ผู้สูงอายุ 10.22 ล้านคน (ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) โดยการคาดการณ์ประชากร ในระหว่างปี พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2583 สัดส่วนของประชากรวัยเด็ก และวัยแรงงาน มีแนวโน้มลดลงในขณะที่สัดส่วนของประชากรสูงอายุ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 13.2 ในพ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 32.1 ในพ.ศ. 2583 และที่น่าสังเกต คือ ในปีพ.ศ. 2560 จะเป็นปีที่คาดว่าสัดส่วนของประชากรวัยเด็กจะเท่ากับกับสัดส่วนของประชากรวัยสูงอายุ

แผนภาพ 1 โครงสร้างประชากรของประเทศไทย ปี 2560 – 2579 (ร้อยละ)

แผนภาพ 2 การคาดการณ์ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2583

ที่มา แผนภาพ 1 – 2 : การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 , สศช.

สถานการณ์ทางสังคมทั่วไป

สถานการณ์ทางสังคมที่เป็นแนวโน้มหลักของโลก มีความเป็นไปได้สูงที่จะมีความสำคัญต่อเนื่องไป ในอนาคต โครงสร้างประชากรโลกมีความเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ของหลาย ๆ ประเทศ องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ทำการคาดการณ์ว่าประชากรโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นประมาณ 7,851 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2568 (ค.ศ. 2029) ในจำนวนนี้มีประชากรวัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16 ในปี พ.ศ. 2593 ในขณะที่ประชากรวัยเด็ก (0 - 19 ปี) มีจำนวนลดลงจากร้อยละ 39 เหลือเพียงร้อยละ 27

สถานการณ์ของประเทศไทยก็ได้ดำเนินไปเช่นเดียวกับนานาประเทศ จากการคาดการณ์ของ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ในปี พ.ศ. 2565 อัตราการการเพิ่มของประชากรของไทยจะใกล้ศูนย์ ซึ่งสะท้อนการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2579 จะส่งผลให้โครงสร้างประชากรไทย เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ขณะที่สัดส่วนวัยเด็กและวัยแรงงานจะลดลงเรื่อย ๆ ถือเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาระการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและงบประมาณของประเทศในอนาคต ทั้งนี้ วัยแรงงานถือเป็นกลุ่มเดียวที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ดังนั้น การลดลงของจำนวนวัยแรงงานจึงส่งผลต่อ รายได้และงบประมาณของภาครัฐที่จะนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศและการจัดสวัสดิการทางสังคมต่าง ๆ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นกระทรวงภาคสังคมในการทำหน้าที่ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ และความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน เป็นองค์การและกลไกด้านสังคมในการบรรลุนโยบาย ของรัฐบาลที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคง ในการดำรงชีวิต โดยบูรณาการแนวคิด ทิศทาง และการบริหารให้เป็นระบบจากภาคีทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยมี วิสัยทัศน์ “การเป็นผู้นำด้านสังคมของไทยและอาเซียนมุ่งสู่คนอยู่ดีมีสุข ในสังคมคุณภาพ” ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมาย ในความรับผิดชอบตามภารกิจของ พม. แสดงได้ดังแผนภาพ 3

- ที่มา : 1. ผลการดำเนินงานรอบ 4 ปี กรมกิจการผู้สูงอายุ 2. สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ 3. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 4. สถิติการให้บริการผู้ประสบปัญหาทางสังคม สายด่วน 1300 5. สถานการณ์การขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 6. ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง ครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัดของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2559 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 7. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 8. กรมกิจการเด็กและเยาวชน 9. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป.พม.

ส่วนที่สอง : สถานการณ์ทางสังคมเด่นในรายไตรมาส ปี 2561 (มกราคม – มีนาคม)

● สถานการณ์คนพิการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดย กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ดำเนินการ ออกบัตรประจำตัวคนพิการทั่วประเทศ จำนวน 1.9 ล้านคน เป็นเพศหญิง 910,171 คน และเพศชาย 1,006,657 คน (ณ เดือน มีนาคม 2561) มีคนพิการที่อยู่ในวัยแรงงาน จำนวน ร้อยละ 49

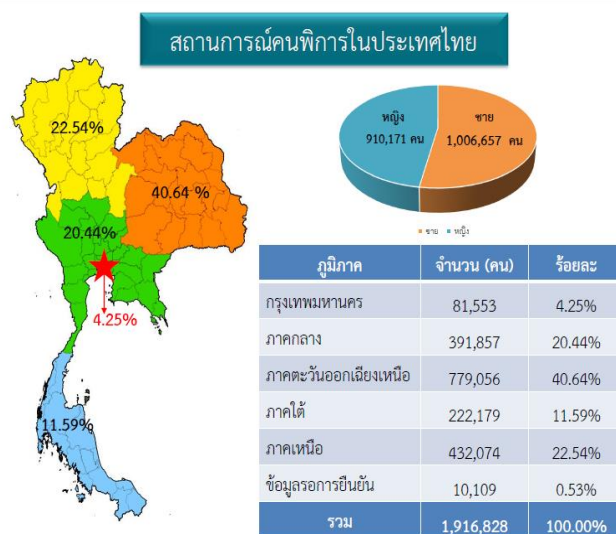
คนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน อายุระหว่าง 15 - 59 ปี มีจำนวน 810,680 คน คนพิการอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 1,031,568 คน คนพิการที่มีอายุระหว่าง 22-59 ปี และคนพิการ วัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือ ทางร่างกายมากที่สุด คนพิการที่อยู่ในวัยเด็กและวัยศึกษา (แรกเกิด - 21 ปี) มีจำนวน 143,814 คน และมีความพิการทาง สติปัญญามากที่สุด

โดยสถานการณ์คนพิการในรายไตรมาสนี้ มีประเด็นเด่น ได้แก่

การส่งเสริมให้คนพิการได้รับการจ้างงาน

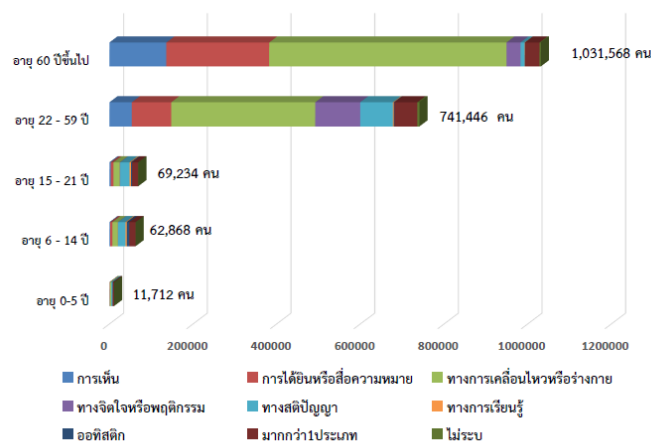
พก. ดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในหน่วยงาน ของรัฐ ตาม ม.33,35 ต้องจ้างจำนวน 12,500 ราย จ้างงานได้ 8,415 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.32 และในสถานประกอบการตาม ม.33,34,35 ต้องจ้างจำนวน 64,175 ราย จ้างงานได้ 34,719 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.10 (ข้อมูล 30 มีนาคม 2561) รวมถึงสนับสนุน คนพิการ จำนวนมากกว่า 159,000 ราย ได้กู้ยืมเงินกองทุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อประกอบอาชีพอิสระ โดยไม่เสียดอกเบี้ย โดยปรับเปลี่ยนวงเงินกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รายบุคคล จากเดิมรายละไม่เกิน 40,000 บาท เป็นไม่เกินรายละ 60,000 บาท และให้พิจารณาเป็นราย ๆ ไป โดยไม่เกิน 120,000 บาท

แผนภาพ 4 สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย

แผนภาพ 5 อายุและประเภทความพิการ

สถานการณ์ประเทศไทย วิเคราะห์ตามอายุและประเภทความพิการ

แผนภาพ 6 สถานการณ์การจ้างงานคนพิการ

สถานการณ์การจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการ ภาคเอกชนและในหน่วยงานรัฐ					
เอกชน ปี 61			ภาครัฐ ปี 61		
ปฏิบัติตามกฎหมาย	คนพิการในสถานประกอบการ (ราย)	ร้อยละ	ปฏิบัติตามกฎหมาย	คนพิการในภาครัฐ (ราย)	ร้อยละ
ต้องจ้าง	64,175	-	ต้องจ้าง	12,500	-
จ้างตาม ม.33	27,434	42.75	จ้างตาม ม.33	6,422	51.37
จ้างตาม ม.35	7,285	11.35	จ้างตาม ม.35	1,993	19.94
จ้างตาม ม.34	13,405	20.88	จ้างตาม ม.34	-	-
ร้อยละที่ปฏิบัติตาม ม.33 และ ม.35 แล้ว	28,152	25.02	ร้อยละที่ปฏิบัติตามกฎหมาย	4,085	-
ร้อยละที่ปฏิบัติตาม ม.33 และ ม.35 แล้ว	54.10	-	ร้อยละที่ปฏิบัติตาม ม.33 และ ม.35 แล้ว	67.31	-
สถานประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว (เอกชน)			ข้อมูลจากกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ณ วันที่ 30 มีนาคม 2561		
คิดเป็นจำนวน 48,124 คน					
ร้อยละ 74.98					

ที่มา แผนภาพ 4 - 6 : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

นอกจากนี้รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการจ้างงานคนพิการ โดยการลดหย่อนภาษี ดังนี้

- คนพิการที่ทำงานในสถานประกอบการ ได้ลดหย่อนภาษีต่อปี ปีละ 190,000 บาท
- ผู้ดูแลคนพิการ ได้รับการลดหย่อนภาษี ปีละ 60,000 บาท
- นายจ้างที่จ้างงานคนพิการจะได้รับการลดหย่อนภาษี เป็น 2 เท่า ต่อค่าใช้จ่ายในการจ้างงานคนพิการ 1 คน
- การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงาน สามารถนำค่าใช้จ่ายไปลดหย่อนภาษีได้ ตามมูลค่าจ่ายจริง

สำหรับด้านระบบขนส่งสาธารณะ ที่สนับสนุนแนวทางที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอิสระและการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนในสังคม ได้แก่

เปิดตัว “ยานยนต์เพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม (Friendly taxi for all)” เพื่อนำเสนอและแสดงนวัตกรรมสำหรับคนพิการและทุกคนในสังคมให้สามารถเดินทางได้อย่างอิสระ สะดวก ปลอดภัย ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค รวมทั้งการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป สอดคล้องกับกฎหมายและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ขณะเดียวกันยังเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ผลิต (ภาคธุรกิจ) ที่มีความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรถแท็กซี่คนพิการ ตลอดจนเป็นการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการให้บริการรถสาธารณะที่เอื้อต่อคนพิการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ได้สาธิตการใช้รถยนต์สามล้อสำหรับคนพิการ นวัตกรรมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ พร้อมเปิดจองรถยนต์สามล้อสำหรับคนพิการ

แผนภาพ 7 แท็กซี่เพื่อคนพิการ

แผนภาพ 8 รถยนต์สามล้อเพื่อคนพิการ

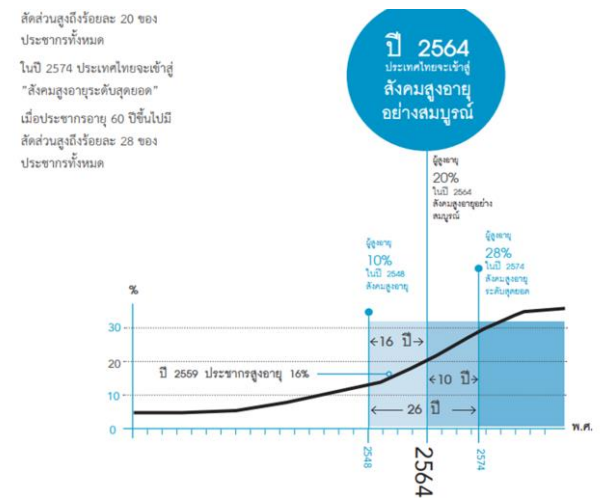
ที่มา แผน 7 – 8 : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

● สถานการณ์ผู้สูงอายุ

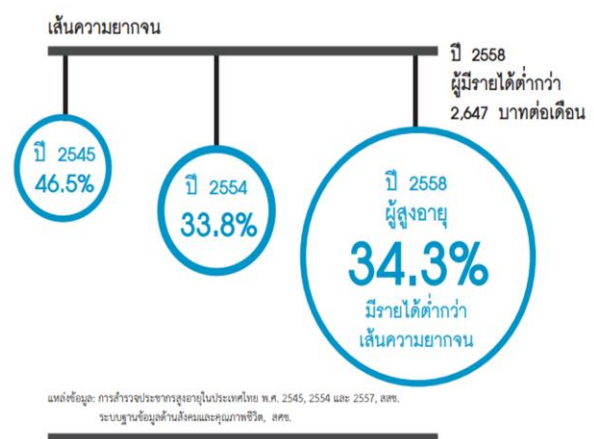
ปัจจุบันมีผู้สูงอายุประมาณ 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งหนึ่งในสามของผู้สูงอายุมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน อาศัยรายได้จากบุตรหลานเป็นหลัก รายได้สำคัญ และอาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียวมากถึงร้อยละ 10 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากขนาดครัวเรือนที่เล็กลงของสังคมไทย ทั้งนี้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2564 คือ มีผู้สูงอายุ ร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ

จากสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากจะกระทบต่อตัวผู้สูงอายุแล้ว ยังกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมทั้งในด้านการผลิต การลงทุน และการออม รวมถึงภาระการเงินการคลังในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ การสร้างหลักประกันด้านรายได้ ภาระทางการคลัง ระบบสวัสดิการสังคม ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลได้ตระหนักถึงผลกระทบของการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ คณะรัฐมนตรีโดยนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้ให้ความสำคัญต่อการเข้าสู่สังคมสูงอายุของไทย โดยได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมีนโยบายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการดูแลให้มีระบบการกักขังที่เป็นธรรมและการส่งเสริมให้ผู้ยากไร้ตามอัตภาพเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงานหรือกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคม นอกจากนี้รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในมาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยเห็นชอบมาตรการรองรับสังคมสูงอายุ เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2559 ใน 4 มาตรการ ทั้งการจ้างงาน สร้างที่อยู่ ให้สินเชื่อ และตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพภาคบังคับ เพื่อลดภาระงบประมาณของภาครัฐ นอกจากนี้ในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ ยังได้การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในหน่วยงานภาครัฐ 4 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านสังคม ด้านสุขภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในสังคม มีสุขภาพที่แข็งแรง และมีความมั่นคงปลอดภัย

แผนภาพ 9 การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

แผนภาพ 10 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน

แผนภาพ 11 ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง

ที่มา แผนภาพ 9 - 11 : รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2559 มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย

กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้เน้นการดำเนินงานขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุไปสู่ปฏิบัติ โดยการบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ให้ครอบคลุมใน 5 มิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติสุขภาพ มิติสภาพแวดล้อม และมิติเทคโนโลยี นวัตกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

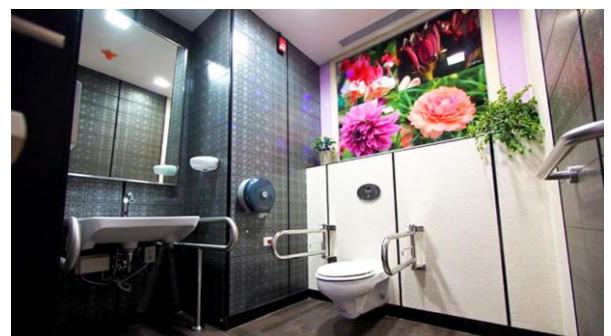
- **มิติเศรษฐกิจ** นวัตกรรมความรู้ทางการเงินเพื่อสังคมผู้สูงอายุ (Innovation in Financial Literacy For Ageing society) ในเรื่องการออม และส่งเสริมการลงทุน ต่อยอดขยายผล ร่วมกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กองทุนการออมแห่งชาติ

- **มิติสังคม** 1 ศูนย์ 1 ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมรายได้ผู้สูงอายุ และส่งเสริมการนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาช่วยเหลือและพัฒนาสังคม และจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) จำนวน 1,278 แห่งทั่วประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชน

- **มิติสุขภาพ** นวัตกรรมบริการสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน (Home care and rehabilitation) การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเพื่อดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) จำนวน 86,695 คนทั่วประเทศ โดยการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานการดูแลที่กำหนด

- **มิติสภาพแวดล้อม** นวัตกรรมเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Innovation: Age-Friendly City) จัดการปรับสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคนทุกวัย แสดงผลงานนวัตกรรม Smart City Universal Design บ้านปลอดภัย

- **มิติเทคโนโลยีนวัตกรรม** การจัดงานนวัตกรรมภายใต้โครงการ “ผู้สูงอายุไทยก้าวไกล ไทยแลนด์ 4.0” (Social Innovation Elderly wisdom for all) และการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านผู้สูงอายุ และ Gold Application สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อคนไทยใส่ใจผู้สูงอายุ

ที่มา : กรมกิจการผู้สูงอายุ

ส่วนที่สาม : สถานการณ์ทางสังคมที่น่าห่วงใย รายไตรมาส ปี 2561 (มกราคม – มีนาคม)

ปัญหาความยากจน

ในเดือนมกราคม – มีนาคม 2561 ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ศปก.พม.) ได้นำเสนอเหตุการณ์ปัญหาสังคมที่เป็นข่าวจากสื่อมวลชน และสื่อทางสังคม ทั้งหมด 303 เหตุการณ์ ประเด็นความยากจนสูงเป็นลำดับ 1 ซึ่งสัมพันธ์กับสถิติการให้บริการผ่านสายด่วน 1300 ที่มีสูงถึง 643 ราย โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก รายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีงานทำ ไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพ และมีภาวะหนี้สิน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมจำเป็นต้องสร้างฐานครัวเรือนให้เข้มแข็ง โดยเพิ่มศักยภาพ และโอกาสในการพึ่งพาตนเองให้กลุ่มเป้าหมาย

มาตรการแก้ปัญหาที่สำคัญ การเพิ่มศักยภาพและสร้างโอกาสในการพึ่งพาตนเองแก่กลุ่มเป้าหมาย การจัดสวัสดิการสังคมอย่างเจาะจง ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมจากฐานข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ที่สอดคล้องกับการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย และโครงการไทยนิยมยั่งยืน

แผนภาพ 12 สถิติการให้บริการ

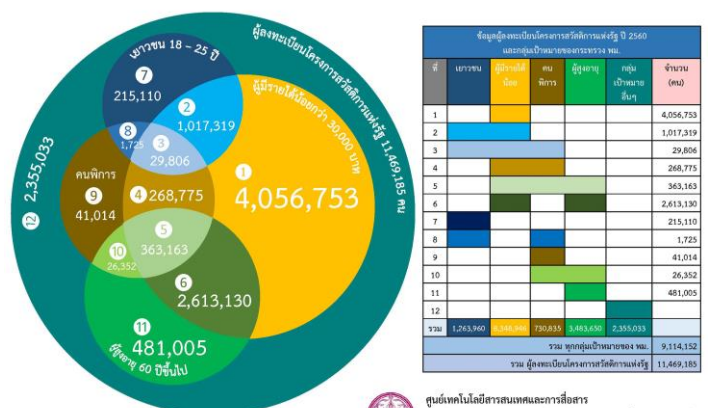
สถิติการให้บริการศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 ตั้งแต่ เดือนมกราคม – มีนาคม 2561 รวม 25,044 กรณี

10 ประเด็นปัญหาที่รับแจ้งสูงสุด		10 ประเด็นทางสังคมสูงสุด	
1. เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	7,417 ราย	1. ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว	938 ราย
2. ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว	938 ราย	2. ปัญหาครอบครัวยากจน(รายได้น้อย)	643 ราย
3. ปัญหาครอบครัวยากจน(รายได้น้อย)	643 ราย	3. ปัญหาความรุนแรง (ในครอบครัว 417 ราย, นอกครอบครัว 211 ราย)	628 ราย
4. ปัญหาความรุนแรง (ในครอบครัว 417 ราย, นอกครอบครัว 211 ราย)	628 ราย	4. จิตเวช	372 ราย
5. เบี่ยงชี้อายุ	617 ราย	5. เรื้อรัง	370 ครั้ง/414 ราย
6. จิตเวช	372 ราย	6. ปัญหาที่อยู่อาศัย	367 ราย
7. เรื้อรัง	370 ครั้ง/414 ราย	7. ปัญหาพฤติกรรม	292 ราย
8. ปัญหาที่อยู่อาศัย	367 ราย	8. ขาดทุน	263 ครั้ง/405 ราย
9. ปัญหาพฤติกรรม	292 ราย	9. คำนวณ	157 กรณี
10. ขาดทุน	263 ครั้ง/ 405 ราย	10. บุคคลพลัดหลง	114 ราย

ที่มา : ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300

แผนภาพ 13 ข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 2560

ข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 2560 และกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง พม.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป.พม.

แผนภาพ 14 ข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม

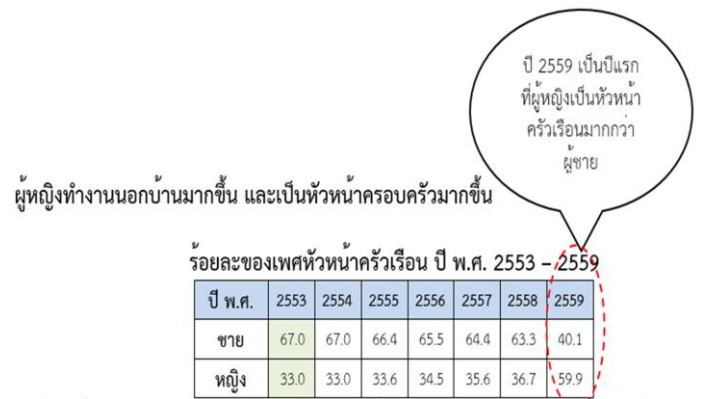
ที่มา : กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถานการณ์สตรีและครอบครัว

สตรี : ทำงานประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น มีการศึกษาสูงขึ้น แต่ผู้หญิงก็ทำงานได้เงินน้อยกว่าผู้ชาย และต้องดูแลครอบครัวด้วย และถึงแม้ผู้หญิงจะมีจำนวนมากกว่าผู้ชายและมีการศึกษาสูงขึ้น แต่ผู้หญิงมีโอกาสก้าวหน้าและเป็นผู้มีอำนาจน้อยกว่าผู้ชาย (ผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเป็นผู้แทนในองค์การบริหารส่วนตำบล เพียงร้อยละ 5.55 ขณะที่ได้เป็นผู้บริหารในหน่วยงานราชการ มีร้อยละ 23.9) ผู้หญิงก็ยังใช้เวลาในการดูแลครอบครัวมากกว่าชายเกือบ 2 เท่า โดยปัจจุบันผู้หญิงมีแนวโน้มเป็นหัวหน้าครอบครัวมากขึ้น (จากร้อยละ 16.5 ในปี 2523 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 59.9 ในปี 2559) โดยผู้หญิงอยู่เพียงลำพังคนเดียวในครอบครัวมากกว่าผู้ชาย

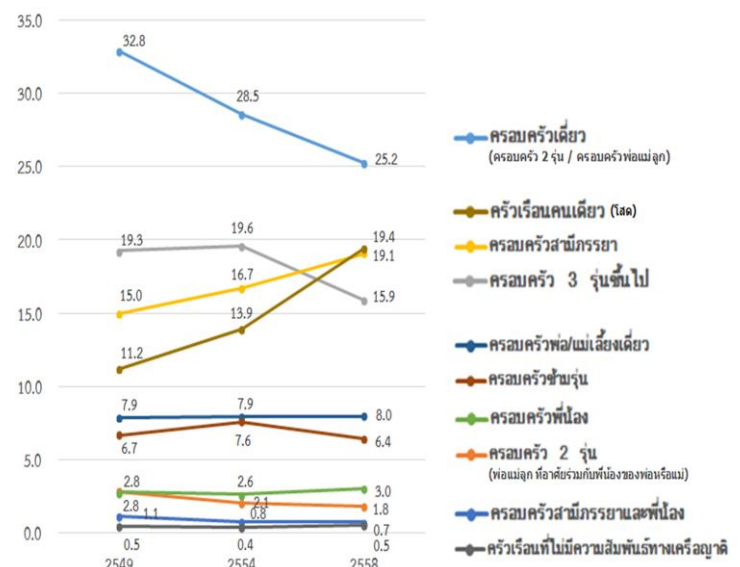
ครอบครัว : ค่านิยมการมีครอบครัวเปลี่ยน ให้คุณค่ากับครอบครัวลดลง แนวโน้มการแต่งงานลดลง ขณะที่หย่าร้างเพิ่มขึ้น รูปแบบครอบครัวมีความหลากหลายมากขึ้น (ครอบครัวพ่อแม่ลูก ร้อยละ 25.2 ครอบครัวคนเดียว 19.4 ครอบครัวสามีภรรยา 19.1 ครอบครัวสามรุ่นขึ้นไป 15.9 ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว 8.0 ครอบครัวข้ามรุ่น 6.4 ครอบครัวพี่น้อง 3.0 ครอบครัวพ่อแม่ลูกที่อาศัยกับพี่น้อง ร้อยละ 1.8 ครอบครัวสามีภรรยาและพี่น้อง 0.7 และครัวเรือนที่ไม่ใช่ญาติ 0.5 ขนาดของครัวเรือนเฉลี่ยลดลง (จากครัวเรือนละ 5.2 คน ในปี 2523 เหลือ 3.1 คน ในปี 2558) พ่อแม่ละเลยการดูแลเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูก สามีภรรยาละเลยการทําบาทพหุหน้าที่ที่พึงมีต่อกัน ลูกหลานขาดความกตัญญู กตเวทิต์ต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ สัมพันธภาพในครอบครัวเสื่อมถอย (อัตราการจดทะเบียนสมรสมีแนวโน้มลดลง ขณะที่อัตราการจดทะเบียนหย่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างปี 2547 และ 2558 พบว่าอัตราการจดทะเบียนสมรสจาก 28.2 ลดเหลือ 14.8 ขณะที่อัตราการจดทะเบียนหย่าจาก 4.7 เพิ่มขึ้นเป็น 5.7) ความรุนแรงในครอบครัวมีให้เห็นอย่างต่อเนื่อง (ประชาชนร้อยละ 55.58 เคยพบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ร้อยละ 17.46 เคยมีประสบการณ์ถูกกระทำความรุนแรง โดยปัจจัยกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ได้แก่ การดื่มสุราร้อยละ 45.02 การทะเลาะวิวาท 28.13 และใช้สารเสพติด 26.85) ครอบครัวมีเวลาให้กันน้อย (คนไทยอายุ 6 ปีขึ้นไป มีเวลาให้กับครอบครัวเพียงวันละ 2.50 ชั่วโมง ขณะที่มีเวลาว่างถึง 4.15 ชั่วโมง) ครอบครัวที่พร้อม กลับไม่นิยมมีบุตรหรือมีจำนวนลดลงที่สำคัญ ครอบครัวเกือบครึ่งเป็นหนี้ (ร้อยละ 49.1) อัตราภาวะพึ่งพิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (จากร้อยละ 49.26 ในปี 2549 เป็น 59.06 ในปี 2560)

แผนภาพ 15 เพศหัวหน้าครัวเรือน ปี 2553 - 2559

ที่มา : ข้อมูลปี 2553 - 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ อ้างถึงใน เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลปี 2559 การสำรวจการติดตามระดับความรู้และเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน พ.ศ. 2559 ไตรมาสที่ 4 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 16 โครงสร้างและรูปแบบครอบครัวไทย ปี พ.ศ. 2549 - 2558

ที่มา : กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560) รายงานวิจัย พลังครอบครัว : อิทธิพลต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของครัวเรือน.

ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 83.6 เป็นความรุนแรงในครอบครัว โดยกว่าร้อยละ 55.5 เป็นความรุนแรงทางร่างกาย ที่ผู้กระทำความรุนแรง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.5 เป็นผู้ชาย ข้อมูลกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ปี 2560 พบเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว 1,869 ราย เพิ่มขึ้น 291 ราย ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการให้บริการสายด่วน 1300 ของ พม.

ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2561 สถิติการให้บริการสายด่วน 1300 ในปัญหาความรุนแรง มีทั้งสิ้น 417 ราย เฉลี่ย 5 รายต่อวัน ส่วนใหญ่เป็นเด็ก และเยาวชนถูกทำร้ายร่างกาย

สาเหตุมาจากความเครียดทางเศรษฐกิจ การดื่มสุรา และผู้ปกครองขาดทักษะการเลี้ยงดูเด็ก แนวโน้มภัยจากการล่อลวงเด็ก และผู้หญิงไปกระทำความรุนแรงผ่านโซเชียลมีเดีย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

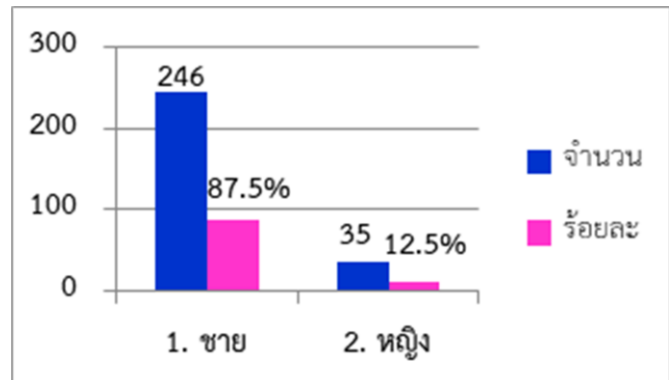
แผนภาพ 17 สถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

แผนภาพ 18 ลักษณะความรุนแรงและรูปแบบการให้ความช่วยเหลือ

แผนภาพ 19 จำนวนผู้กระทำความรุนแรง

ที่มา แผนภาพ 17 -19 : กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา การลดปัจจัยกระตุ้น รณรงค์ลด หรืองดการดื่มสุรา ควบคู่กับการปรับเจตคติ ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา เตรียมความพร้อมก่อนใช้ชีวิตครอบครัว ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังครอบครัวที่มีความเสี่ยง และพัฒนากลไกให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรง อย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์เด็กและเยาวชน

สถานการณ์เด็กจมน้ำ และอุบัติเหตุบนท้องถนน

เด็กจมน้ำและอุบัติเหตุบนท้องถนนการจมน้ำ เป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของเด็กไทย อายุต่ำกว่า 15 ปี และเกิดกับกลุ่มเด็กอายุ 5-9 ปี มากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

อุบัติเหตุบนท้องถนน และการจมน้ำยังคงเป็นสาเหตุลำดับต้นๆของการเสียชีวิต และความพิการในเด็กเล็กและวัยรุ่น โดยช่วงอายุ 15-19 ปี มีสถิติของอุบัติเหตุบนถนนสูงสุด สาเหตุเกิดจากการขับซิ่งรถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย และการฝ่าฝืนกฎจราจร ซึ่งผลสำรวจพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ของเด็กและเยาวชนอายุ 1-25 ปี จำนวน 1,313 คน พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีหมวกนิรภัย และไม่ตระหนักในความปลอดภัยของตนเอง และไม่เคารพกฎจราจร

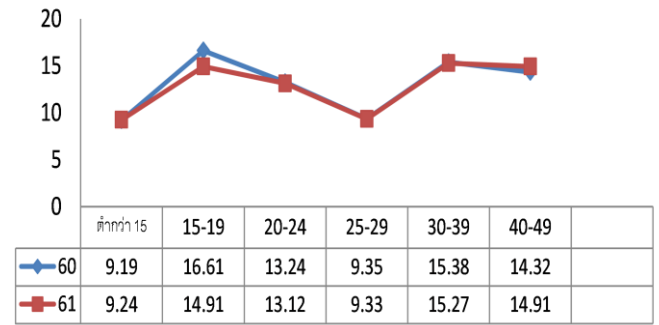
มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา สร้างวินัย และร่วมกันเตือนภัย รมรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความเสี่ยง ความร้ายแรงของอุบัติเหตุในเด็กอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

ภัยทางเทคโนโลยี และการใช้สื่อออนไลน์ เช่น การพนันออนไลน์ ซึ่งมีเว็บไซต์เพื่อเล่นการพนันทุกรูปแบบมากกว่า 200,000 เว็บไซต์ และการค้าประเวณีออนไลน์และสื่อลามก เป็นภัยเงียบที่คุกคามเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์เด็กโลก 2560 ของ UNICEF ว่ารัฐบาลและเอกชนของแต่ละประเทศไม่สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้เด็กต้องเผชิญความเสี่ยงและอันตรายรูปแบบใหม่ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความตระหนักให้สังคมครอบครัว และเด็กเยาวชนระมัดระวังในการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและเพิ่มมาตรการรัฐในการจำกัดสื่อที่เป็นภัยอย่างจริงจัง

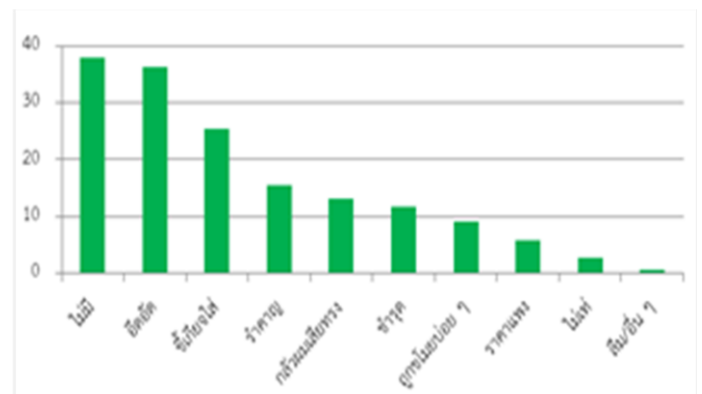
อุบัติเหตุในเด็กสถิติยังสูงสุดในสื่อ และข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เด็ก และเยาวชนจากสื่อในปี พ.ศ. 2560 พบว่าอุบัติเหตุในเด็กมีสถิติสูงสุดของประเด็นเด่นในสื่อ โดยในปี 2560 มีสถิติสูงสุดในเดือน กุมภาพันธ์ มีนาคม และธันวาคม และติดอันดับ 1 ใน 3 ของประเด็นข่าวสูงสุดติดต่อกัน 11 เดือน และปี 2560 ในเดือนมกราคม และ กุมภาพันธ์ 2561 สถิติอุบัติเหตุในเด็กก็ยังคงครองสถิติสูงสุด โดยอุบัติเหตุที่มีสถิติสูงได้แก่ การใช้ยานพาหนะ โดยสถิติอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่นี้ปี 2560 และปี 2561ของกรมป้องกัน

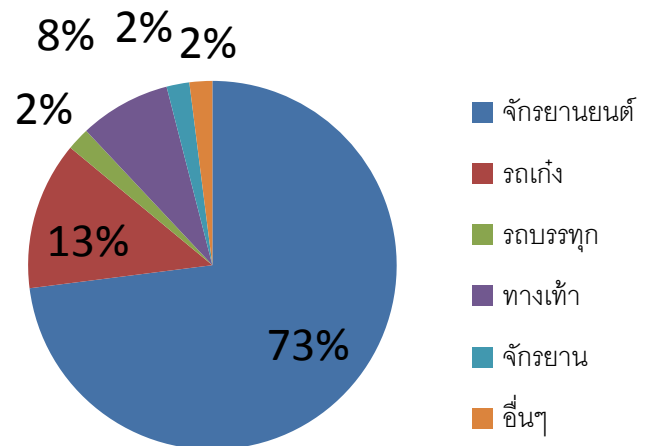
แผนภาพ 20 สถิติอุบัติเหตุของเด็ก/เยาวชนเมื่อเทียบกับวัยอื่น

แผนภาพ 21 อัตราเหตุผลในการไม่สวมหมวกนิรภัย

แผนภาพ 22 ประเภทของยานพาหนะที่ทำให้เสียชีวิต

ที่มา แผนภาพ 20 -22 : กรมกิจการเด็กและเยาวชน

ตาราง 1 ช่วงอายุผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต

และบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และช่วงอายุ 15 – 19 ปี มีสถิติอุบัติเหตุรวมกันสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับวัยอื่นๆ ดังตาราง 1 และ 2 ช่วงอายุผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต และมีสถิติการเสียชีวิตและการบาดเจ็บเมื่อเปรียบเทียบกับวัยอื่น ๆ

การจมน้ำเสียชีวิต ภัยมืดจากการประมาท เลินเล่อ

ข้อมูลจากสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เรื่องอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ของปี 2561 ใน 2 ไตรมาสแรกของ ปี 2561 พบว่ามีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 397 คน จมน้ำ และ 51 คน เสียชีวิต (ณ วันที่ 8 มีนาคม 2561) ซึ่งในเดือนมีนาคมถึง พฤษภาคมจะเป็นช่วงปิดเทอม ซึ่งเป็นช่วงที่มีสถิติเด็กจมน้ำสูงทุกปี จึงเป็นสถานการณ์ที่ควรให้ความสำคัญและการสร้างมาตรการป้องกันอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้จากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2550 – 2559 เฉพาะเดือนตุลาคมเดือนเดียวมีเด็กจมน้ำเสียชีวิตเฉลี่ยปีละ 101 คน ข้อมูลปี 2559 ที่ผ่านมา พบเด็กไทยจมน้ำเสียชีวิต 699 ราย เป็นเด็กเพศชายมากกว่าเพศหญิงเกือบ ๓ เท่าตัว กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด คือกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี รองลงมา 5 - 9 ปี และ 10 - 14 ปี ซึ่งเดือนที่มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตมากที่สุด คือ ตุลาคม 78 ราย รองลงมาคือเมษายน 75 ราย และมีนาคม 70 ราย และการจมน้ำยังคงเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับต้นๆของเด็กไทย อายุต่ำกว่า 15 ปี

- ทุก 3 ชั่วโมง มีเด็ก 1 คน จมน้ำตาย
- 2 ไตรมาสแรก ปี 61 เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี 397 คน จมน้ำ และ 51 คน เสียชีวิต (8 มี.ค. 61 กรมควบคุมโรค)
- เดือนที่จมน้ำมากที่สุด คือ ต.ค./มี.ค. และ เม.ย.
- มากกว่าครึ่งของเด็กหัดเดินจมน้ำระยะไม่เกิน 100 ม. จากบ้าน

ช่วงอายุ	ปีใหม่ 2560 สถิติสะสม (28 ธ.ค. 2559 – 3 ม.ค. 2560)	ปีใหม่ 2561 สถิติสะสม (28 ธ.ค. 2560 – 3 ม.ค. 2561)
ต่ำกว่า 15 ปี	9.19	9.24
15-19 ปี	16.61	14.91
20-24 ปี	13.24	13.12
25-29 ปี	9.35	9.33
30-39 ปี	15.38	15.27
40-49 ปี	14.32	14.91
50 ปีขึ้นไป	21.91	21.91

ที่มา : ผลการสำรวจแบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนของเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน

ตาราง 2 การเสียชีวิตและการบาดเจ็บ

ช่วงอายุ	ปีใหม่ 2561 (28 ธ.ค. 2560 – 3 ม.ค. 2561)			
	บาดเจ็บ (คน)	คิดเป็นร้อยละ	เสียชีวิต	คิดเป็นร้อยละ
ต่ำกว่า15ปี	385	9.61	25	5.67
15-19 ปี	614	15.33	46	10.87
20-24 ปี	522	13.03	59	13.95
25-29 ปี	363	9.06	50	11.82
30-39 ปี	602	15.03	74	17.49
40-49 ปี	602	15.03	58	13.71
50 ปีขึ้นไป	917	22.90	112	26.48

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ข้อมูล ณ วันที่ 4 มี.ค. 2561 จากสถิติดังกล่าว สามารถคาดการณ์ได้ว่าในช่วงสงกรานต์ (เมษายน 2561) ที่จะมาถึงแนวโน้มของอุบัติเหตุในเด็กก็วยังพุ่งสูงเช่นเดิมหากยังไม่มีการจัดการกับปัญหาที่เข้มข้นกว่าที่เป็นอยู่

สื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบสูงขึ้นต่อความอยู่ดีมีสุขและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน

รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560 จากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าเด็กและเยาวชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับในแต่ละช่วงวัย โดย Gen Y ยังคงครองแชมป์คนที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตเยอะสุด โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 12 นาทีต่อวัน ทั้งวันทำงานและวันหยุด ในขณะที่กลุ่ม Gen Z และ Gen X ก็จะลดหลั่นลงมา ส่วนกลุ่ม Baby Boomer นั้นแม้ว่าจะเป็นกลุ่มที่ใช้น้อยที่สุด แต่ก็ยังเป็นตัวเลขที่ไม่ได้ “น้อย” เพราะมีการใช้ค่าเฉลี่ยที่ 4 ชั่วโมง 54 ต่อวัน สำหรับวันทำงาน และ 4 ชั่วโมง 12 นาทีต่อวัน สำหรับวันหยุด ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในช่วง เวลา 5 ปี (พ.ศ. 2545 – 2547) ในประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป พบว่ามีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น โดยเด็กและเยาวชนกลุ่มอายุ 15 – 24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 51.9 เป็นร้อยละ 76.8 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 6 - 14 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38.3 เป็นร้อยละ 58

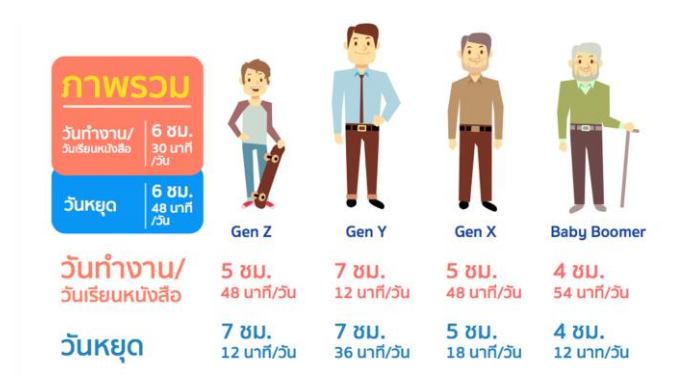
เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมบนออนไลน์ที่นิยม Social Media ยังคงครองอันดับสูงสุด รองลงมาคือ การดูทีวี ภาพยนตร์ และการฟังเพลงออนไลน์ (ซึ่งก็สอดคล้องกับตัวเลขการใช้งาน Facebook / LINE / YouTube ของไทย)

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับกิจกรรม Social Media มีสูงสุด ซึ่งปัจจุบันในเว็บไซด์หรือแอปพลิเคชันต่างๆได้มีการโฆษณาสินค้ามากมาย ซึ่งทำให้กิจกรรมการซื้อขายและบริการออนไลน์ มีสถิติพุ่งเป็นลำดับที่ 5 ของกิจกรรมการใช้งาน อย่างไรก็ตามในการใช้งาน Social Media หรือการซื้อขายและบริการ ได้มีการสอดแทรกโฆษณาแฝงที่เป็นภัยต่อเด็กและเยาวชน เช่น การพนันออนไลน์ เว็บไซต์ลามก เป็นต้น

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็ก และเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560 – 2564 เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้รู้เท่าทัน และใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ และขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ภายใต้ศูนย์ประสานงานการขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็ก และเยาวชน ในการใช้สื่อออนไลน์ ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพ 23 จำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน รายเจนเนอเรชั่น จำแนกตามวันทำงาน/วันเรียนหนังสือและวันหยุด

แผนภาพ 24 จำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน รายการกิจกรรมการใช้งาน จำแนกตามวันทำงาน/วันเรียนหนังสือและวันหยุด

แผนภาพ 25 ร้อยละของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเปรียบเทียบตามกิจกรรมการใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต

ที่มา แผนภาพ 23 -25 : รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2560 จากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รายไตรมาส ปี 2561 (มกราคม - มีนาคม) เพื่อเผยแพร่และมีเป้าหมายเพื่อให้สังคมตระหนักถึงภัยทางสังคม เกิดการเฝ้าระวังและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดการคุ้มครองทางสังคมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมต่อไป ทั้งนี้ จะได้จัดทำรายงานนี้อย่างต่อเนื่อง รายไตรมาส

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พร้อมบูรณาการทุกภาคส่วน ขับเคลื่อนมาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาทางสังคม อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนและสังคมให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2560. รายงานสถิติประชากรและบ้าน ประจำปี 2560.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และมหาวิทยาลัยมหิดล. 2558. การวิจัยเรื่องครอบครัวเข้มแข็งกับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวในสังคมโลกาภิวัตน์ (ระยะที่ 1).
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และมหาวิทยาลัยมหิดล. 2559. การวิจัยเรื่องครอบครัวเข้มแข็งกับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวในสังคมโลกาภิวัตน์ (ระยะที่ 2).
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560. การวิจัยเรื่องพลังครอบครัว : อิทธิพลต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของครัวเรือน.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2561. ข้อมูลตามระบบฐานข้อมูลความรุนแรงในครอบครัวภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2561. ผลสำรวจพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ของเด็กและเยาวชนอายุ 1 -25 ปี.
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2561. ข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. 2560. รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559.
- ศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2561. สถิติการให้บริการศูนย์ช่วยเหลือสังคม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2561. ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556. การคาดการณ์ประชากรในระหว่างปี พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2583.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ . 2561. รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2561. อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี.